

PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA TÔN GIÁO TRONG PHÁT TRIỂN XÃ HỘI Ở THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH HIỆN NAY^(*)

ThS. LÊ THỊ HIẾU^(**)

Ngày nhận bài: 10/5/2023

Ngày thẩm định: 20/5/2023

Ngày duyệt đăng: 20/6/2023

Tóm tắt: Thành phố Hồ Chí Minh được xem là trung tâm tôn giáo của cả nước. Thời gian qua, phát huy cao độ tinh thần đoàn kết tôn giáo trong khối đại đoàn kết dân tộc, các tôn giáo ở Thành phố Hồ Chí Minh đã có những đóng góp quan trọng trong phát triển xã hội trên nhiều lĩnh vực. Trên cơ sở đánh giá thực trạng phát huy vai trò của tôn giáo trong phát triển xã hội ở Thành phố Hồ Chí Minh, bài viết đề xuất một số giải pháp nâng cao hiệu quả công tác này trong thời gian tới.

Từ khóa: Vai trò tôn giáo; phát triển xã hội; Thành phố Hồ Chí Minh

1. Đặt vấn đề
Trên cơ sở hệ thống quan điểm khoa học về tôn giáo của Chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, Đảng đã vận dụng sáng tạo, đúng đắn trong giải quyết vấn đề tôn giáo, xem tôn giáo là nguồn lực cần được phát huy, đóng góp vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Chỉ thị số 18-CT/TW ngày 10/01/2018 của Bộ Chính trị về tiếp tục thực hiện Nghị quyết số 25-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương khóa IX về công tác tôn giáo trong tình hình mới đã nêu: “phát huy những giá trị văn hóa, đạo đức tốt đẹp và nguồn lực của tôn giáo cho quá trình phát triển đất nước”. Gần đây nhất, Báo cáo chính trị tại Đại hội lần thứ XIII của Đảng (năm 2021) đã khẳng định toàn diện hơn về giá trị, vai trò của tôn giáo: “Phát huy những giá trị văn hóa, đạo đức tốt đẹp và các nguồn lực của các tôn giáo cho sự phát triển đất nước”⁽¹⁾.

^(*) Bài viết thuộc đề tài cấp Bộ Phát huy vai trò của các tôn giáo trong đoàn kết xã hội ở vùng Đông Nam Bộ hiện nay do TS.Trần Thị Thúy Vân làm chủ nhiệm

^(**) Học viện Chính trị khu vực II, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Quần chúng tín đồ các tôn giáo ở Việt Nam là lực lượng đông đảo thuộc nhiều dân tộc, tầng lớp, trình độ; là nguồn nhân lực quan trọng không thể thiếu trong quá trình xây dựng đất nước. Đội ngũ chức sắc, chức việc, nhà tu hành là lực lượng lãnh đạo, dẫn dắt tín đồ thực hành những giá trị đạo đức, văn hóa của tôn giáo trong đời sống, công việc hằng ngày góp phần xây dựng gia đình, cộng đồng, xã hội ngày càng tốt đẹp. Các danh lam thắng cảnh tôn giáo, cơ sở thờ tự của các tôn giáo với những giá trị công trình kiến trúc, nghệ thuật, lịch sử cùng với các lễ hội tôn giáo đã trở thành nguồn lực vật chất để khai thác, phát triển kinh tế - xã hội. Trong xu thế thế tục hóa, các tôn giáo nước ta đều muốn hiện diện nhiều hơn không chỉ trong không gian tôn giáo, mà còn ở các không gian khác, quan tâm nhiều hơn đến cuộc sống thực tại, cùng với Nhà nước tham gia giải quyết các vấn đề xã hội.

Với sự quan tâm của Đảng và Nhà nước, các tôn giáo đã được “khơi thông” nguồn lực và có những đóng góp không

nhỏ trên nhiều lĩnh vực góp phần vào sự phát triển chung của xã hội. Trong đó, vai trò của các tôn giáo thể hiện đậm nét ở một số khía cạnh, như trong thực hiện chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước; các phong trào thi đua yêu nước, phong trào xây dựng đời sống văn hóa, bảo vệ môi trường; hoạt động từ thiện, an sinh xã hội; xây dựng hệ thống chính trị...

2. Thực trạng phát huy vai trò của tôn giáo trong phát triển xã hội ở Thành phố Hồ Chí Minh

Thành phố Hồ Chí Minh là nơi tập trung đông tín đồ, chiếm tỷ lệ cao trong dân số, đa dạng về thành phần, xã hội, dân tộc (tộc người). Hầu hết các cơ quan trung ương giáo hội, các cơ sở đào tạo lớn của các tôn giáo ở Việt Nam đều có trụ sở đặt tại Thành phố Hồ Chí Minh. Đây cũng là nơi tập trung nhiều chức sắc cao cấp, có trình độ, uy tín và tầm ảnh hưởng lớn. Hiện nay, trên địa bàn Thành phố có 11 tôn giáo với 33 tổ chức giáo hội được Nhà nước công nhận, cấp chứng nhận đăng ký hoạt động tôn giáo với 2.970 cơ sở tôn giáo, hơn 3,9 triệu tín đồ (chiếm tỷ lệ 43% dân số); hơn 10.000 chức sắc, 3.000 chức việc, khoảng gần 7.000 tu sĩ. Thành phố đã cấp đăng ký sinh hoạt tôn giáo cho 145 nhóm tín đồ theo các hệ phái Tin lành khác nhau với tổng số tín đồ khoảng 9.000 người⁽²⁾. Các tôn giáo ở Thành phố có mối quan hệ rộng rãi với cả nước và quốc tế không chỉ trong vấn đề tôn giáo, mà cả kinh tế, xã hội. Thành phố Hồ Chí Minh thường xuyên diễn ra các lễ hội tôn giáo với quy mô lớn, ảnh hưởng trên toàn quốc và quốc tế. Có thể nói, với tình hình tôn giáo như vậy, Thành phố Hồ Chí Minh mang đầy đủ những yếu tố điển hình về tôn giáo của Việt Nam, trong đó vai trò của tôn giáo trong phát triển xã hội được thể hiện đầy đủ và rõ nét nhất.

Thứ nhất, vai trò của tôn giáo trong thực hiện chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước

Đề phổ biến, triển khai Luật Tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016 và Nghị định số 162/2017/NĐ-CP ngày 30/12/2017 của Chính phủ quy định chi tiết một số điều và biện pháp thi hành Luật Tín ngưỡng, tôn giáo, Mặt trận Tổ quốc Thành phố Hồ Chí Minh đã xây dựng kế hoạch phối hợp với Ủy ban nhân dân, các sở, ban, ngành và các tổ chức thành viên triển khai tuyên truyền, phổ biến sâu rộng các nội dung của Luật Tín ngưỡng, tôn giáo và Nghị định số 162/2017/NĐ-CP đến cán bộ, công chức, viên chức, đoàn viên, hội viên và quần chúng nhân dân nói chung, đồng bào có đạo nói riêng bằng nhiều hình thức đa dạng, phù hợp với từng đối tượng. Cụ thể, tổ chức hội nghị, họp mặt chức sắc; tọa đàm trực tuyến; phổ biến tại các trường đào tạo tôn giáo, phát tài liệu mở lớp bồi dưỡng, khóa tu; phát hành đĩa DVD; đăng tải nội dung hỏi đáp về Luật Tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016 trên website, youtube, đài phát thanh, truyền hình... Những hoạt động này nhằm phổ biến rộng rãi, nâng cao sự hiểu biết và tuân thủ các quy định của pháp luật trong hoạt động tín ngưỡng, tôn giáo của các tầng lớp nhân dân. Qua đó, tạo sự nhất trí, đồng thuận và cổ vũ, động viên của đồng bào tôn giáo nhằm thực hiện nghiêm túc các quy định của Luật Tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016.

Bên cạnh đó, dưới sự vận động, tổ chức của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, chính quyền và các ban ngành, đoàn thể; chức sắc, chức việc, nhà tu hành, quần chúng tín đồ các tôn giáo đã tham gia hàng trăm hội nghị tuyên truyền về Luật Bầu cử đại biểu Quốc hội và đại biểu Hội đồng nhân dân năm 2015, công tác bầu cử Quốc hội khóa XIV, XV và Hội đồng nhân dân các cấp; hàng chục lớp bồi dưỡng kiến thức quốc phòng - an ninh, lớp tuyên truyền phòng, chống tội phạm, phòng, chống ma túy, tuyên truyền vận động nhân

dân tham gia bảo đảm trật tự an toàn giao thông; hội nghị tuyên truyền về dân số - kế hoạch hóa gia đình; “Ngày hội toàn dân bảo vệ an ninh Tổ quốc”, “Ngày hội Đại đoàn kết toàn dân tộc”, “Ngày hội quốc phòng toàn dân”... Những hoạt động này góp phần nâng cao nhận thức và trách nhiệm của chức sắc, chức việc, tín đồ các tôn giáo trong tham gia bảo vệ an ninh Tổ quốc, đấu tranh phòng, chống các loại tội phạm, các thế lực thù địch lợi dụng vấn đề tôn giáo chống phá Đảng, Nhà nước, chia rẽ khối đại đoàn kết toàn dân tộc. Đồng thời phát huy truyền thống, khơi dậy niềm tự hào dân tộc, lòng yêu nước, tinh thần đoàn kết, thống nhất cao trong thực hiện đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về tín ngưỡng, tôn giáo; thực hiện tốt công tác quản lý nhà nước về tôn giáo, giữ vững quốc phòng - an ninh, phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh trong tình hình mới.

Thứ hai, vai trò của tôn giáo trong thực hiện các phong trào thi đua yêu nước

Những năm qua, dưới sự phát động, tổ chức của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, đồng bào các tôn giáo trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh đã tích cực hưởng ứng cuộc vận động “Toàn dân đoàn kết xây dựng nông thôn mới, đô thị văn minh” với nhiều nội dung hoạt động thiết thực. Các tổ chức tôn giáo và tổ chức tôn giáo trực thuộc đã ký kết các chương trình phối hợp giữa Ban Thường trực Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, Ban chấp hành các đoàn thể nhân dân nhằm đẩy mạnh các cuộc vận động trong tôn giáo, các phong trào thi đua yêu nước riêng của tôn giáo để chăm lo đời sống vật chất, tinh thần của quần chúng nhân dân, đặc biệt là đồng bào có đạo. Các tôn giáo đã tham gia Hội nghị ký kết giao ước thi đua yêu nước “Sống tốt đời, đẹp đạo”; cùng với nhân dân Thành phố tích cực hiến đất để mở rộng đường, hẻm với hơn 5,3 triệu m² đất (tương đương số tiền hơn 10 nghìn tỷ đồng) phục vụ 5.230 công trình; số tiền được tín đồ đóng góp để mở

rộng đường, hẻm và các công trình phục vụ công cộng hơn 458 tỷ đồng⁽³⁾.

Các hoạt động hướng về biên giới, biên, đảo Tổ quốc cũng được đồng bào các tôn giáo tham gia bằng nhiều hoạt động thiết thực và đa dạng, như tổ chức chương trình giao lưu nghệ thuật, cầu truyền hình trực tiếp, tin nhắn qua tổng đài 1408... Chỉ tính riêng trong năm 2022, các tổ chức tôn giáo đóng góp hơn 1,3 tỷ đồng cho Quỹ “Vì biển đảo quê hương - Vì tuyến đầu Tổ quốc”⁽⁴⁾. Cuộc vận động “Người Việt Nam ưu tiên dùng hàng Việt Nam” được đồng bào đồng bào tôn giáo tham gia hưởng ứng. Thông qua phong trào *Toàn dân bảo vệ an ninh Tổ quốc*, đồng bào tôn giáo đã đóng góp tích cực vào công tác phòng ngừa, đấu tranh với các loại tội phạm, cảnh giác và kiên quyết chống lại âm mưu của các thế lực bên ngoài, xuyên tạc sự thật về vấn đề nhân quyền và tự do tôn giáo để chống phá Đảng, Nhà nước.

Thứ ba, vai trò của tôn giáo trong thực hiện phong trào xây dựng đời sống văn hóa

Đồng bào tôn giáo đã tích cực tham gia phong trào *Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa ở khu dân cư*, thực hiện nếp sống văn minh trong tang ma, cưới hỏi, lễ hội tín ngưỡng, tôn giáo; đóng góp quan trọng vào phong trào xây dựng “Gia đình văn hóa”, “khu phố - ấp văn hóa”, “xã đạt chuẩn nông thôn mới”, “phường, thị trấn đạt chuẩn văn minh đô thị”... Chính quyền đã phối hợp với chức sắc, tín đồ tôn giáo đưa không gian văn hóa Hồ Chí Minh đến với các cơ sở tôn giáo trên địa bàn góp phần lan tỏa sâu rộng trong cộng đồng người có đạo những giá trị tư tưởng, đạo đức, phong cách của Hồ Chí Minh. Đây chính là sợi dây kết nối sức mạnh đoàn kết, trở thành động lực để phát triển địa phương. Ngoài ra, đồng bào các tôn giáo còn nhiều hoạt động thể hiện tinh thần đoàn kết, giữ gìn, phát huy bản sắc văn hóa dân tộc, bảo tồn di tích lịch sử văn hóa, đặc biệt là người Khmer, Hoa, Chăm.

Thứ tư, trong bảo vệ môi trường và chống biến đổi khí hậu

Ban Thường trực Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam Thành phố đã phối hợp với Sở Tài nguyên và Môi trường và các tổ chức tôn giáo trên địa bàn ký kết chương trình phối hợp bảo vệ môi trường, ứng phó với biến đổi khí hậu. Nhiều thông điệp bảo vệ môi trường của các tổ chức tôn giáo đưa ra mang ý nghĩa rất sâu sắc. Các mô hình, cách làm tiêu biểu về bảo vệ môi trường được xây dựng và nhân rộng, như Câu lạc bộ các cơ sở tôn giáo bảo vệ môi trường và ứng phó với biến đổi khí hậu; “Cộng đồng tôn giáo tham gia bảo vệ môi trường, ứng phó với biến đổi khí hậu”; “Tinh nguyện bảo vệ môi trường. Bên cạnh đó, còn triển khai các hoạt động lồng ghép từ thiện, an sinh xã hội gắn với bảo vệ môi trường, như ngày chủ nhật xanh, 15 phút vì thành phố văn minh sạch đẹp, hưởng ứng ngày hội “Vì dòng kênh xanh”; thực hiện hiệu quả Cuộc vận động “Người dân Thành phố Hồ Chí Minh không xả rác ra đường và kênh rạch vì thành phố sạch và giảm ngập nước”... Các hoạt động thiết thực này thể hiện vai trò, trách nhiệm của các tổ chức tôn giáo trong việc chung tay tham gia bảo vệ môi trường gắn với Cuộc vận động “Toàn dân đoàn kết xây dựng nông thôn mới, đô thị văn minh” ở Thành phố.

Thứ năm, vai trò của tôn giáo trong các hoạt động từ thiện, an sinh xã hội

Các tôn giáo tại Thành phố Hồ Chí Minh đã có những đóng góp rất lớn trong lĩnh vực giáo dục, y tế, bảo trợ xã hội, từ thiện nhân đạo. Trên lĩnh vực giáo dục, đã có 21 lớp học tình thương, trường nuôi dạy trẻ mồ côi và khuyết tật của Phật giáo⁽⁵⁾; 170 nhà trẻ, lớp học tình thương do các dòng tu Công giáo đảm nhận⁽⁶⁾. Bên cạnh đó, nhiều dòng tu, giáo xứ mở các trường tiểu học, trung tâm dạy nghề kết hợp dạy chữ và dạy nghề cho trẻ em mồ côi, trẻ em đường phố, trẻ em người dân tộc thiểu số với tổng cộng 18 trung tâm dạy nghề⁽⁷⁾; nhiều giáo xứ lập hội khuyến học, khuyến tài, tổ chức trao học bổng, hỗ trợ xe đạp, chỗ ở cho học sinh

nghèo hiếu học. Các dòng tu tại các quận, huyện còn mở các nhà mở, mái ấm cho thiếu nữ lỡ lầm. Trên lĩnh vực y tế, có hàng chục cơ sở khám bệnh, phát thuốc từ thiện do các tôn giáo phụ trách (Công giáo 20 cơ sở, Phật giáo 15 cơ sở, Tịnh độ cư sĩ Phật hội Việt Nam 22 cơ sở)⁽⁸⁾ phục vụ công tác chăm sóc sức khỏe cho nhân dân. Bên cạnh đó, nhiều chức sắc, chức việc, nhà tu hành, tín đồ đã và đang trực tiếp phục vụ miễn phí tại các bệnh viện, trung tâm chăm sóc người bị nhiễm HIV/AIDS, bệnh phong. Các mô hình “Bếp ăn tình thương”, “Bữa cơm nhân ái”, “Nồi cháo tình thương”... của các tôn giáo đã giúp đỡ các bệnh nhân nghèo, người có hoàn cảnh khó khăn trong xã hội, người khuyết tật, bệnh nan y.

Đặc biệt, trong đại dịch COVID-19 vừa qua, các tôn giáo đã chung tay cùng chính quyền tham gia phòng, chống COVID-19 và giải quyết những hậu quả do đại dịch để lại. Trong đó, các tôn giáo đã tham gia cuộc vận động gây quỹ phòng, chống dịch COVID-19 với số tiền hàng chục tỷ đồng, phong trào “Cởi áo cà sa khoác áo blouse trắng tham gia tuyến đầu phòng, chống dịch” của Phật giáo; phong trào hưởng ứng lời kêu gọi “Thương quá Sài Gòn ơi!” của đồng bào Công giáo; các mô hình: “ATM gạo”, “ATM lướt ông”, “ATM phát đạo”, bếp ăn từ thiện; phiên chợ, gian hàng, siêu thị mini 0 đồng; chương trình “Sống và máy tính cho em”... Nhiều cơ sở thờ tự của các tôn giáo cũng đã đăng ký làm bệnh viện dã chiến, khu cách ly phòng, chống dịch COVID-19. Một số tôn giáo đăng ký nhận tro cốt của người chết vì COVID-19, tổ chức cầu siêu cho các vong linh sớm được siêu thoát; tham gia nuôi dưỡng, chăm sóc trẻ em, người già neo đơn không nơi nương tựa trong đợt dịch... Bên cạnh đó, các tổ chức tôn giáo cũng tích cực tham gia hoạt động đền ơn đáp nghĩa, như Cuộc vận động “Vì người nghèo”, phong trào “Cả nước chung tay vì người nghèo - không để ai bị bỏ lại phía sau”, “Các tôn giáo trên địa bàn đồng hành cùng công tác khuyến học, khuyến tài hỗ trợ những hoàn cảnh

khó khăn” và các hoạt động xã hội - từ thiện đã nhận được sự đồng thuận và tham gia tích cực.

Thứ sáu, tham gia xây dựng hệ thống chính trị và các hoạt động khác có liên quan

Nhiều cá nhân tiêu biểu của các tôn giáo đã tham gia tích cực vào việc xây dựng hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh. Số lượng chức sắc, nhà tu hành, tín đồ các tôn giáo đã trúng cử đại biểu Quốc hội khóa XIV: 02 chức sắc; Đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp nhiệm kỳ 2016 - 2021 ở Thành phố Hồ Chí Minh: 04 chức sắc, 02 tín đồ; Hội đồng nhân dân quận/huyện: 85 chức sắc, 26 tín đồ; Hội đồng nhân dân phường, xã, thị trấn: 290 chức sắc, 205 tín đồ. Bầu cử Đại biểu Quốc hội khóa XV: 02 chức sắc, Đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp nhiệm kỳ 2021 - 2026 ở Thành phố Hồ Chí Minh: 05 chức sắc, 1 tín đồ; Hội đồng nhân dân quận/huyện: 82 chức sắc, 24 tín đồ; Hội đồng nhân dân phường, xã, thị trấn: 285 chức sắc, 215 tín đồ⁽⁹⁾. Các tôn giáo đã tích cực đóng góp ý kiến vào các văn bản dự thảo pháp luật, phản biện xã hội, góp ý bổ sung, hoàn thiện các đề án, kế hoạch, quy hoạch phát triển kinh tế, văn hóa - xã hội trên địa bàn Thành phố, nhất là các chương trình, dự án có liên quan đến tín ngưỡng, tôn giáo, như: Đề án quy hoạch chung xây dựng các khu du lịch tâm linh; đề án thành lập trường dạy nghề, trường mầm non, cơ sở khám, chữa bệnh, bảo trợ xã hội... của các tôn giáo trên địa bàn. Các cơ sở tôn giáo trình bày tâm tư, nguyện vọng, đề xuất Hội đồng nhân dân, Ủy ban nhân dân Thành phố, Quốc hội, Chính phủ sửa đổi, bổ sung, hoàn thiện một số văn bản quy định nhằm tạo điều kiện và phát huy vai trò của các tôn giáo trong việc tham gia các hoạt động an sinh xã hội, xã hội hóa y tế, giáo dục, dạy nghề, bảo trợ xã hội...

Ngoài ra, hoạt động kết nối, giao lưu của các tôn giáo cũng diễn ra hết sức sôi động. Bên cạnh tham gia giao lưu trong các buổi họp mặt, gặp gỡ, tiếp xúc với chức sắc, chức việc tiêu biểu của các tôn giáo trên địa bàn

do chính quyền Thành phố tổ chức, đại diện các tổ chức tôn giáo đã chủ động đến thăm hỏi, chúc mừng, giao lưu, chia sẻ, hỗ trợ lẫn nhau trong các dịp lễ, tết, hội nghị, lễ trọng, sự kiện của từng tôn giáo; thăm, động viên chức sắc, chức việc, nhà tu hành bị ốm đau, tai nạn, viếng tang chức sắc, chức việc, nhà tu hành và thân nhân các tôn giáo khác. Đây là những hoạt động vô cùng quan trọng thể hiện tinh thần đoàn kết tôn giáo, đoàn kết dân tộc của đồng bào tôn giáo trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh.

Bên cạnh những thành tựu đạt được, việc phát huy vai trò của tôn giáo tham gia xây dựng phát triển xã hội ở Thành phố Hồ Chí Minh vẫn còn *một số hạn chế nhất định*, như còn diễn ra tình trạng vi phạm sinh hoạt tôn giáo, truyền đạo trái pháp luật, lợi dụng mê tín dị đoan tung tin thất thiệt. Một số chức sắc, tín đồ chưa thực sự tự giác chấp hành và thực hiện tốt các chủ trương, đường lối của Đảng và chính sách, pháp luật của Nhà nước; chưa thiện chí hợp tác với chính quyền giải quyết các vụ việc tranh chấp, khiếu kiện đất đai, nhiều vụ việc kéo dài, phức tạp ảnh hưởng tình hình an ninh, trật tự ở một số địa bàn tạo điều kiện cho các thế lực thù địch, phản động trong và ngoài nước lợi dụng xuyên tạc tình hình tôn giáo của nước ta. Nội bộ một số tổ chức tôn giáo có lúc, có nơi chưa thực sự gắn kết, hòa hợp để xây dựng và phát triển giáo hội theo đúng hiến chương, đường hướng của Giáo hội và các quy định của pháp luật. Một số tổ chức tôn giáo thực hiện những điều không được quy định trong đường hướng hành đạo, vượt qua những nội dung và quy mô cho phép; sửa chữa, xây dựng cơ sở tôn giáo trái pháp luật; một số hội nhóm, dòng tu thành lập trái pháp luật, nhiều đợt tổ chức nghi lễ tôn giáo không đăng ký với chính quyền; xây dựng và biến nhà riêng thành nơi thờ tự bất hợp pháp; mở hội nghị, hội thảo, các lớp đào tạo không thông báo chính quyền theo quy định. Sự tham gia các phong trào thi đua yêu nước của chức sắc,

chức việc tôn giáo có lúc, có nơi chưa thường xuyên; một số nơi còn mang tính hình thức, thiếu chiều sâu dẫn đến hiệu quả kém; nội dung, hình thức tổ chức các phong trào nhiều nơi chưa phong phú, sức thu hút chưa cao. Số lượng, trình độ chuyên môn, nghiệp vụ của nguồn nhân lực một số tôn giáo tham gia các lĩnh vực an sinh xã hội còn nhiều mặt chưa đáp ứng được yêu cầu của tình hình hiện nay; cơ sở vật chất nhỏ lẻ, thiếu thiết bị kỹ thuật hiện đại; còn hiện tượng một số chức sắc, tu sĩ lợi dụng việc làm từ thiện, bác ái để tuyên truyền, phát triển đạo thu hút tài trợ để xây dựng cơ sở vật chất khang trang, lộng lẫy trong khi đời sống của quần chúng tín đồ và nhân dân còn nhiều khó khăn, thiếu thốn...

Những hạn chế này xuất phát từ nhiều nguyên nhân: Luật Tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016 và Nghị định số 162/2017/NĐ-CP của Chính phủ còn nhiều quy định chưa đồng bộ với các luật: Luật Đất đai, Luật Văn hóa, Luật Y tế..., gây ra khó khăn không nhỏ trong thực tiễn hoạt động tôn giáo. Công tác xây dựng lực lượng cốt cán trong tôn giáo một số cơ quan, ban ngành, đoàn thể còn hạn chế. Nhiều nơi vai trò của các tổ chức đoàn thể trong việc vận động đồng bào tôn giáo còn lu mờ, chưa thể hiện tốt vai trò, chức năng, nhiệm vụ được giao. Cán bộ tôn giáo một số địa phương chưa chủ động duy trì mối quan hệ với chức sắc, tín đồ các tôn giáo nên chưa kịp thời nắm bắt đời sống, tâm tư, nguyện vọng, những vấn đề bức xúc của quần chúng tín đồ; chưa tạo được mối quan hệ gắn bó, thân tình giữa chính quyền với chức sắc, chức việc các tôn giáo nên ảnh hưởng tới khối đại đoàn kết dân tộc, đoàn kết tôn giáo. Kiến thức, kỹ năng, kinh nghiệm về tôn giáo và công tác tôn giáo của một bộ phận cán bộ phụ trách công tác tôn giáo vẫn còn hạn chế làm ảnh hưởng đến kết quả chung.

3. Giải pháp phát huy vai trò của tôn giáo trong phát triển xã hội ở Thành phố Hồ Chí Minh

Để khắc phục hạn chế, thiếu sót và tiếp tục nhân rộng những kết quả đạt được trong việc phát huy vai trò của các tôn giáo tham gia phát triển xã hội, cần thực hiện đồng bộ, hiệu quả ***các giải pháp cơ bản*** sau:

Một là, coi trọng công tác tuyên truyền, nâng cao nhận thức về tầm quan trọng của đạo đức, văn hóa và nguồn lực của các tôn giáo đối với sự phát triển của đất nước nhằm thống nhất về nhận thức, tạo sự đồng thuận cao của toàn hệ thống chính trị, chức sắc, tín đồ các tôn giáo và toàn xã hội đối với chủ trương về phát huy nguồn lực, vai trò của các tôn giáo tham gia xây dựng khối đại đoàn kết dân tộc, phục vụ cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Hai là, tăng cường tổng kết thực tiễn, nghiên cứu lý luận và tham khảo kinh nghiệm quốc tế về công tác tôn giáo, góp phần cung cấp luận cứ khoa học để xây dựng, hoàn thiện và thực hiện các quan điểm, chủ trương, chính sách, pháp luật đối với tôn giáo; thực hiện hiệu quả công tác vận động chức sắc, tín đồ các tôn giáo để tạo sự đồng cảm, chia sẻ, tham gia gánh vác trách nhiệm xã hội cùng với chính quyền và nhân dân Thành phố nhằm củng cố khối đại đoàn kết, tạo sức mạnh tổng hợp thực hiện thắng lợi các mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội.

Ba là, tiếp tục nâng cao chất lượng hoạt động hệ thống chính trị cơ sở của Thành phố; đầu tư xây dựng tổ chức bộ máy và cán bộ làm công tác tôn giáo của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam các cấp và các ban ngành, đoàn thể một cách tương xứng, phù hợp với chức năng, nhiệm vụ được giao. Cấp ủy các cấp cần có kế hoạch tổng thể về tạo nguồn, đào tạo, bồi dưỡng, quy hoạch, bố trí, luân chuyển, sử dụng cán bộ Mặt trận trong tổng thể công tác cán bộ của cả hệ thống chính trị; chăm lo đào tạo, bồi dưỡng, giới thiệu, bố trí, sử dụng đội ngũ cán bộ, nhất là cán bộ chủ chốt có phẩm

chất, năng lực và uy tín làm công tác Mặt trận để thực hiện công tác tôn giáo. Tham mưu, đề xuất cấp ủy quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo các cơ quan chính quyền phối hợp chặt chẽ hơn nữa; tiếp tục hoàn thiện chế độ, chính sách đối với cán bộ làm công tác tôn giáo.

Bốn là, tiếp tục thực hiện hiệu quả công tác vận động chức sắc, tín đồ các tôn giáo theo tinh thần chỉ đạo của Chỉ thị số 18-CT/TW đó là: chủ động tích cực tiếp xúc với các chức sắc để tăng cường sự hiểu biết, cởi mở, chân thành, tạo niềm tin cho tín đồ các tôn giáo hiểu, đồng tình, gắn bó, đồng hành cùng dân tộc, tích cực tham gia xây dựng khối đại đoàn kết giữa đồng bào theo tôn giáo với đồng bào không theo tôn giáo và giữa các tôn giáo. Đồng thời, đa dạng hóa các hình thức tập hợp nhân dân và tập trung hướng mạnh các hoạt động về cơ sở; đổi mới công tác thông tin, tuyên truyền theo xu hướng phát triển của thời đại; coi trọng việc tuyên truyền gắn với phát huy vai trò, nguồn lực của các tôn giáo tham gia hoạt động an sinh xã hội, từ thiện nhân đạo góp phần củng cố khối đại đoàn kết dân tộc trong xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Năm là, Thành phố cần tăng cường công tác đối ngoại tôn giáo, chủ động tham gia các diễn đàn quốc tế để cộng đồng quốc tế hiểu rõ quan điểm, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về tôn giáo và phát huy nguồn lực tôn giáo của Việt Nam nói chung và Thành phố nói riêng; hướng dẫn các tổ chức, cá nhân tôn giáo tham gia hoạt động quốc tế phù hợp với đường lối đối ngoại của Đảng và pháp luật của Nhà nước, tạo điều kiện cho các tôn giáo thu hút, tranh thủ nguồn ngoại lực vào các chương trình, dự án trong nước nhằm phát huy sức mạnh tổng thể của khối đại đoàn kết toàn dân tộc vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

Sáu là, các cơ quan chức năng cần có kế hoạch chủ động phòng ngừa, kiên trì, kiên quyết đấu tranh với các âm mưu, thủ đoạn của các thế lực thù địch, phản động trong

và ngoài nước lợi dụng vấn đề nhân quyền, tự do tôn giáo để xuyên tạc, chống phá chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước về tín ngưỡng, tôn giáo.

4. Kết luận

Thực hiện nhất quán chính sách tôn trọng và bảo đảm quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo, Thành phố Hồ Chí Minh đã phát huy tốt các nguồn lực của tôn giáo trong sự nghiệp xây dựng và phát triển Thành phố. Với vị trí là trung tâm tôn giáo của cả nước, đời sống tôn giáo ở Thành phố Hồ Chí Minh luôn đa dạng, phong phú nhưng kéo theo đó là sự lợi dụng tôn giáo của các thế lực thù địch. Vì vậy, Thành phố Hồ Chí Minh cần thực hiện đồng bộ các giải pháp để tiếp tục phát huy nguồn lực tôn giáo trong việc tạo ra môi trường hòa bình, ổn định, an toàn, đóng góp chung vào sự phát triển bền vững của Thành phố □

⁽¹⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, t.I, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, tr.109

⁽²⁾ Ban Tôn giáo - Sở nội vụ Thành phố Hồ Chí Minh, *Báo cáo tình hình tôn giáo, kết quả công tác quản lý nhà nước về tôn giáo năm 2021 và phương hướng công tác tôn giáo trọng tâm năm 2022*

⁽³⁾ S.Hải, *Phát triển rộng khắp phong trào vận động Nhân dân hiến đất nâng cấp, mở rộng đường, hẻm*, <https://www.hcmcpv.org.vn>, ngày 28/9/2022.

⁽⁴⁾ Long Hồ, *Tiếp tục tuyên truyền, vận động đồng bào có đạo tích cực thực hiện phong trào thi đua yêu nước*, <https://hcmcpv.org.vn>, ngày 16/9/2022.

⁽⁵⁾ Giáo hội Phật giáo Việt Nam Thành phố Hồ Chí Minh, *Báo cáo tổng kết công tác Phật sự nhiệm kỳ 2017-2022*

⁽⁶⁾ và ⁽⁷⁾ Ủy ban đoàn kết Công giáo Thành phố Hồ Chí Minh, *Báo cáo tổng kết phong trào thi đua yêu nước và hoạt động của Ủy ban đoàn kết Công giáo năm 2018, phương hướng, nhiệm vụ năm 2019*

⁽⁸⁾ và ⁽⁹⁾ Ban Thường trực Mặt trận Tổ quốc Thành phố Hồ Chí Minh, *Báo cáo sơ kết 05 năm thực hiện Kết luận số 02/KL-ĐCT ngày 29/12/2015 của Đoàn Chủ tịch Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam về đổi mới nội dung, phương thức hoạt động của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam trong công tác tôn giáo*, Thành phố Hồ Chí Minh, 2020